

Uppe på Galgberget hängdes brottslingar

KVARNBERGET

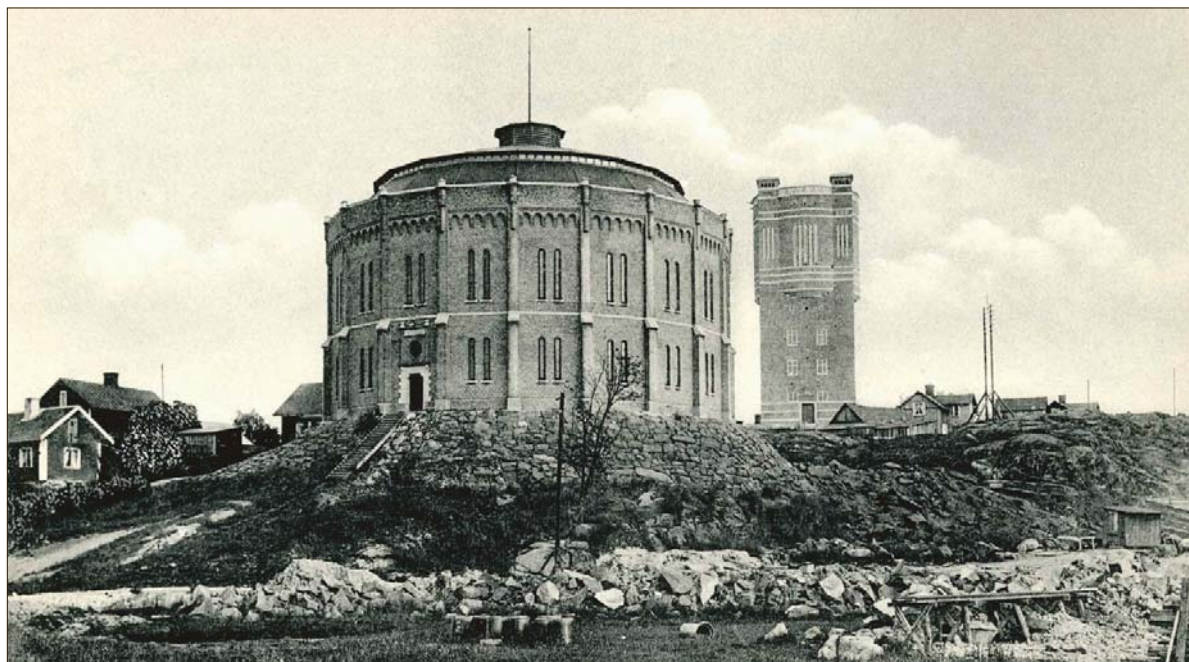

Ibland är det tur att områdesnamn ändras. För inte hade det varit så kul om Kvarnberget behållit sitt gamla namn, Galgberget, anspelades på den avrättningsplats som fanns där förr. Däremot är det många som beklagar rivningsraseriet som sopade bort den huller-ombullriga träbebyggelsen.

Det var på bergets västra del, att sjukhuset till, som avrättningsgalgarna lär ha stått. För ända fram till 1832 avrättades dödsdömda i Sverige bland annat genom hängning och det var fram till 1877 möjligt för allmänheten att titta på. Rentav ett folknöje, fast det är svårt att tro.

Så det var denna skräckinjagande aktivitet som i gamla tider gav Kvarnberget namnet Galgberget.

Men sedan fick i stället de betydligt mindre morbida konstruktionerna, kvarnarna, namnge området. 1585 års kvarn lär ha stått mellan Ölme-gatan och Färnebogatan och 1788 års kvarn nedanför vattentornet mot Muraregatan som i dag har kvartersnamnet Kvarnen.

GASKLOCKAN. Den forna gasklockan som revs på 1970-talet var en pampig byggnad på Kvarnberget. På stadsmiljöbloggen Operation Karlstad framförs äsikten att byggnaden borde bevarats i likhet med gasklockan i Värtahallen i Stockholm som blivit kulturlokal. Intill syns även vattentornet. Foto: WWW.OPERATIONKARLSTAD.WORDPRESS.COM

100-årig mjölnare

I boken "Det gamla Carlstad" berättar Mats Ronge att det var mjölnaren Jon Månsson-Carllöf, sedermera Bergman, som strax efter att Karlstad fått sina stadsprivilegier 1584, byggde en stor kvarn på Galgberget. "Jon på Berget" kom han att kallas och blev hela 100 år gammal.

En senare kvarn kom att byggas 1788 av en rådman Sjögren. Den fanns kvar, om än utan vinglar, som

bostadshus så sent som på 1950-talet.

Gasklockan syntes

Men kvarnarna och galgarna är inte de enda symbolerna för Kvarnberget. Här fanns också den stora gasklockan som togs i bruk 1907 och vattentornet som byggdes 1912. Det senare gladdes Karlstadsborna då det tillsammans med vattentornet på Herrhagen skulle bättra på trycket i

kranarna. Dessutom fanns i tornet två våningar bostäder.

Men i stället för att bevara kvarnen, vattentornet och gasklockan och låta dem få nytt innehåll och verksamheter revs de. "Tre plumpar i rivningsprotokollet", skriver sajten www.karlstads historia.wordpress.com där många Karlstads miljöer avhandlas i ord och bild.

Och på fotona här intill kan ni själva se hur detta "Karlstads Mont-

martre" tog sig ut för länge sedan.

EVA DAHL

Fotnot: Läs mer på internetsajten www.karlstads historia.wordpress.com.

Dödsstraffet avskaffades helt och hållet i Sverige 1921. År 1972 avskaffades dödsstraffet i krigstid och 1976 infördes förbud mot dödsstraff i regeringsformen.

KVARNRESTER. Det ljusa boningshuset i mitten på bilden är vinklat nedtill och är resterna av Kvarnbergets sista kvarn. Foto: MATS RONGES "DET GAMLA CARLSTAD"

NYTT OCH GAMMALT.

Rivningsraseriet sopade bort nästan alla trähus och äldre bebyggelse på Kvarnbergets höjder. Men här ser ni ett som bevarats.

Foto: LISE-LOTTE SIKSTRÖM

TRE PROFILBYGGNADER.

Här syns tre byggnader som alla spelat roll för Kvarnbergets profil i Karlstad: nederdelen av kvarnen som blev bostadshus, vattentornet och gasklockan. Samtliga rivna idag.

Foto: WWW.KARLSTADHISTORIA.WORDPRESS.COM

Karlstad, Nya Vattentornet och Gasklockan

KARLSTADS MONTMARTRE. Mångas hus på Kvarnberget byggdes raskt upp efter branden 1865 då många behövde nya bostäder snabbt. De kom att ligga huller om buller och här ser ni den blivande Kvarnbergsgatan fotograferad från järnvägsövergången vid Klaraborg 1906. Foto: MATS RONGES "DET GAMLA CARLSTAD"

Kvarnberget

På Kvarnberget bor i dag cirka 2 500 personer fördelade på ungefär 1 800 familjer. Tyngdpunkten, eller 70 procent, ligger på åldrarna 18-64 år, medelåldern i området är 45 år. Invånare med utländsk bakgrund utgör cirka tio procent. Antalet lägenheter i flerbostadshus är cirka 1 600 och i småhus ett 80-tal.

Visste du att...

... Kvarnbergsgatan på sin tid var Karlstads dyraste gata att anlägga. Först en slingrande grusväg upp från järnvägsövergången strax söder om Klaraborg blev den 1913-14 en välkommen genomfartsled till Mariebergsområdet. Då blev det också dags att försöka bringa reda i adressbeteckningarna från Berget 13 eller Berget 80 till Kvarnbergsgatan nummer si och så.

... det enbart under 1948 byggdes för 3 700 000 kronor 100 lägenheter, 72 enkelrum, 20 ettor med kokvrå, värmecentral och flera butiker. Kvarnbergets gamla träbebyggelse revs undan för undan. ... människor efter branden 1865 började bygga hus uppe på Galgberget, bortåt ett 50-tal bara under 1866. Men någon detaljplan fanns inte att följa så husen kom att ligga huller om buller.

... KBAB totalt har 442 lägenheter på Kvarnberget på Muraregatan, Ölme-gatan och Rosenborgsgatan, HSB:s bostadsrättsförening Resedan har lägenheter på Ölme-gatan och Riksbyggen

Källa: Mats Ronge: "Det gamla Carlstad", www.karlstad.se.